



18017515

**Gedeputeerde Staten****de voorzitter van Provinciale Staten  
p.a. Statengriffie****onderwerp**

Jaarverslag N.V. Westerscheldetunnel 2017

**kenmerk**

18017307

**behandeld door**drs. R.G.I. Verdurmen  
+31 118 631879**verzonden**

- 3 JULI 2018

Middelburg, 3 juli 2018

Geachte voorzitter,

Op 20 juni 2018 vond de Algemene vergadering van Aandeelhouders N.V. Westerscheldetunnel plaats. In deze vergadering is het Jaarverslag NV Westerscheldetunnel 2017 vastgesteld en heeft de herbenoeming plaats gevonden van mevr. A. Heijning-van den Bremer (tot 1 juli 2022) als commissaris. Conform de door uw Staten in 2016 vastgestelde beleidsnota verbonden partijen ontvangt u bijgevoegd het Jaarverslag ter kennisname (**bijlage**).

Het boekjaar 2017 van de N.V. Westerscheldetunnel is afgesloten met een positief resultaat van € 13,3 mln., tegenover € 12,0 mln. in 2016. De tolopbrengsten stegen in 2017 met € 2,8 mln. ten opzichte van 2016. Voor het grootste deel (€ 2,5 mln.) werd dit veroorzaakt door het hogere aantal passages. Het overige deel is te verklaren uit de verschuiving binnen de categorieën. Zo steeg het aandeel van categorie 4 (vrachtwagens) tot 8,0% terwijl dat in 2016 nog 7,8% was. Daardoor is de gemiddelde opbrengst per passage in 2017 gestegen tot € 4,60 ten opzichte van € 4,55 in 2016.

De totale bedrijfslasten zijn met € 43,5 mln. hoger dan in 2016 (€ 42,0 mln.). Belangrijkste oorzaak zijn de hogere kosten voor instandhouding. De kosten hiervan zijn vastgelegd in een onderhoudscontract. Jaarlijks wordt onderhoud uitgevoerd aan de hand van een onderhoudsplan met jaarlijks deels verschillende activiteiten en als gevolg daarvan wisselende lasten. Hierdoor zijn de kosten voor instandhouding in 2017 hoger uitgevallen dan in 2016.

Het door de N.V. Westerscheldetunnel behaalde resultaat ad. € 13.296.094,- wordt uitgekeerd als dividend aan de Provincie Zeeland. In de provinciale begroting is op basis van het Jaarplan Koers 2018 rekening gehouden met een dividend van € 12.900.000,-. De extra ontvangst ad. € 396.094,- wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel.

In lijn met de wens van uw Staten zullen wij conform onze toezegging (nr. 136) in uw Statenvergadering op 8 juni 2018 uw Staten in het najaar van 2018 middels een Zicht op beleid bijeenkomst informeren over de ontwikkelingen van de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel. Dit met het oog op de herijking van de aandeelhoudersstrategie N.V. Westerscheldetunnel in 2020.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen: 1.

J A A R V E R S L A G 2 0 1 7



**WESTERSCHELDE  
TUNNEL**

*MEER MOGELIJK MET DE SLUISKILTUNNEL*

## Inhoudsopgave

### JAARVERSLAG

1	Profiel.....	3
2	Kerncijfers .....	4
3	Verslag van de Raad van Commissarissen .....	5
4	Verslag van de directie .....	7

### JAARREKENING

5	Jaarrekening 2017 .....	13
6	Winstbestemming .....	32

### OVERIGE GEGEVENS

7	Controleverklaring.....	33
---	-------------------------	----

## 1 Profiel

De N.V. Westerscheldetunnel (WST) is op 9 november 1998 opgericht om de Westerscheldetunnel te bouwen en te exploiteren. De bouw is succesvol afgerond in 2003 en sindsdien draagt de WST de verantwoordelijkheid voor de inning van tol, het beheer, onderhoud, verkeers- en incidentmanagement van de Westerscheldetunnel en de toeleidende wegen. Vanaf 22 mei 2015 is de WST namens de Provincie Zeeland tevens de beheerder van de Sluiskiltunnel. De Provincie Zeeland is de enige aandeelhouder van de WST.

De missie van de WST luidt:

**"Optimale dienstverlening tegen zo laag mogelijke tarieven"**

Doel is dat klanten de rit over onze weg en de tunnels positief ervaren. Dus veilig, snel en comfortabel naar de andere kant. Veiligheid is daarbij het belangrijkste aandachtspunt, zowel de veiligheid van de klanten als de veiligheid van onze medewerkers en de hulpdiensten.

Daarnaast richten wij ons op een zo hoog mogelijke beschikbaarheid. De Westerscheldetunnel is namelijk de enige verbinding tussen Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen. Ook de Sluiskiltunnel speelt een belangrijke rol in de mobiliteit van de regio. Daarom is het belangrijk dat beide tunnels zoveel mogelijk zonder beperkingen beschikbaar zijn. In de praktijk betekent dit dat we het onderhoud zo efficiënt mogelijk en zoveel mogelijk 's nachts plannen.

Het hanteren van zo laag mogelijke tarieven heeft tot gevolg dat financiële meevallers in eerste instantie ten goede komen aan de klant. Zo zijn de tarieven van de WST sinds 2012 gelijk gebleven. Op 30 september 2016 is in Provinciale Staten de aandeelhouderstrategie voor de WST vastgesteld. Besloten is dat de tarieven in ieder geval tot 2021 niet worden verhoogd. Hiermee wordt op concrete wijze invulling gegeven aan 'zo laag mogelijke tarieven'.

## 2 Kerncijfers

	2017	2016	2015	2014	2013
<b>Beschikbaarheid</b>					
Geen onregelmatigheden (%)	97,2	98,1	98,4	98,3	98,2
<b>Verkeer</b>					
Passages per jaar	7.184.988	6.654.963	6.260.906	6.101.866	5.866.230
Passages per dag (gem.)	19.685	18.183	17.153	16.717	16.072
Passages t-tag	4.767.564	4.482.486	4.233.381	4.140.097	4.032.903
Passages t-tag (%)	66,4	67,4	67,6	67,8	68,7
Passages veelgebruikers	1.284.330	1.208.335	1.102.515	1.070.854	1.019.768
Passages veelgebruikers (%)	17,9	18,2	17,6	17,5	17,4
Passages tolvrije dagen*	115.361	113.920	108.954	107.933	61.746
<b>Abonnementhouders</b>					
Abonnementhouders	54.539	54.068	53.705	52.567	52.250
t-tags in omloop	83.141	80.654	78.364	76.553	76.342
m-tags in omloop	571	503	482	414	290
e-tags in omloop	78	84	77	27	-
<b>Financiën</b>					
Tolopbrengsten (x € 1 mln.)	33,1	30,3	28,3	27,7	26,5
Opbrengst per passage (x € 1)	4,60	4,55	4,52	4,54	4,52
Netto resultaat (x € 1 mln.)	13,3	12,0	9,9	9,8	6,8
<b>Personeel</b>					
Bezetting (fte.)	58,0	58,2	59,4	61,1	60,6
Leeftijd (gem.)	47	47	47	47	47
Ziekteverzuim (%)	2,9	5,0	2,3	4,9	6,0
<b>Communicatie</b>					
Bezoekers website (gem. per dag)	693	642	566	555	-
Aantal inschrijvers Nieuwsbrief	4.667	4.108	3.972	3.913	3.472
Aantal gebruikers Mijn Tunnel	8.315	8.163	7.568	6.998	-
Volgers Twitter @NVWST	3.804	3.557	3.134	-	-

\*In 2014, 2015 en 2016 waren er zes tolvrije dagen, in 2013 vier.

## 3 Verslag van de Raad van Commissarissen

### 3.1 Jaarrekening 2017

Conform de statuten heeft de directie de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar 2017 opgesteld en aan de Raad van Commissarissen (RvC) voorgelegd. De geconsolideerde jaarrekening is door Baker Tilly Berk N.V. gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien. De RvC heeft in het bijzijn van de directie de geconsolideerde jaarrekening met de accountant besproken. Daarbij zijn de financiële ontwikkelingen van het bedrijf alsmede de kwaliteit van het financieel beheer aan de orde geweest.

### 3.2 Pré-advies

De directie legt het Jaarverslag 2017 op 20 juni 2018 ter vaststelling voor aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De RvC adviseert de Algemene Vergadering het Jaarverslag 2017 vast te stellen.

### 3.3 Werkzaamheden van de Raad van Commissarissen

De RvC heeft een adviserende en toezichhoudende taak, waarbij de belangen van de vennootschap en de daarbij betrokken partijen voorop staan. De Raad vergadert altijd plenair en kent geen subcommissies. Deze werkwijze functioneert naar tevredenheid. De RvC wil op de hoogte blijven van de actuele stand van zaken binnen de organisatie. Dit gebeurt in een zestal vergaderingen, alsmede in de benodigde bilaterale contacten. In deze contacten wordt ook aandacht besteed aan de cultuur bij de WST waarin integer handelen door medewerkers in alle lagen van de onderneming wordt nagestreefd.

Vaste agendapunten tijdens de vergadering met de directie zijn een toelichting op de gang van zaken en de ontwikkeling van de financiële resultaten aan de hand van vier kwartaalrapportages van de WST, Movenience en de Sluiskiltunnel, het jaarverslag en het beleidsplan. Specifieke onderwerpen van aandacht waren in 2017 de renovatie van de Westerscheldetunnel, de vernieuwde Governance Code, bestuurdersaansprakelijkheid, de klokkenluidersregeling, de administratieve organisatie bij Movenience, de werving van een nieuwe commissaris en het vaststellen van een richtlijn voor het afstempelen van het eigen vermogen van de WST.

Bij toerbeurt worden de overlegvergaderingen tussen directie en Ondernemingsraad bijgewoond door één van de commissarissen. Jaarlijks, in het voorjaar, evalueert de RvC haar eigen functioneren en het functioneren van de directie.

### 3.4 Corporate Governance

Bij het inrichten van het Corporate Governance beleid wordt rekening gehouden met de herziene Corporate Governance Code. Omdat de organisatie relatief klein en overzichtelijk is, is besloten een aantal zaken uit de Code anders uit te werken. Zo worden er bijvoorbeeld geen auditcommissie, remuneratie-commissie en selectie- en benoemingscommissie gehanteerd bij de WST. Duurzaamheid op lange termijn wordt, voor zover mogelijk en relevant, bij besluiten meegewogen. Daarbij is bijzonder dat de WST in 2033 zal ophouden te bestaan.

In 2017 is een klokkenluidersregeling bij de WST ingevoerd waardoor het voor medewerkers van de WST eenvoudiger en veiliger is geworden om misstanden of onregelmatigheden te melden. In 2017 zijn geen meldingen gedaan.

### 3.5 AVG

Vanaf 25 mei 2018 is de General Data Protection Regulation (GDPR) van toepassing. In het Nederlands heet deze regelgeving de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). In 2017 is begonnen met het beoordelen van de huidige technische en organisatorische maatregelen die bij de WST genomen worden ter bescherming van persoonsgegevens. Waar mogelijk zijn ze direct aangepast. In andere gevallen wordt dit in het eerste halfjaar van 2018 gerealiseerd. Alle wijzigingen die bij de WST worden doorgevoerd zijn in overeenstemming met de voorwaarden van de AVG.

### 3.6 Wet Bestuur en Toezicht

Per 1 januari 2013 is de Wet Bestuur en Toezicht voor grote BV's en NV's in werking getreden. Het bestuur van de WST voldoet in het verslagjaar aan de beoogde man-vrouwverhouding. Met de opvolging van de aftredende commissaris is bewust gekozen voor een man waardoor ook in 2018 aan de beoogde man-vrouwverhouding wordt voldaan. Met de samenstelling wordt voldaan aan de vereiste deskundigheid, ervaring, onafhankelijkheid en diversiteit van de Raad van Commissarissen.

### 3.7 WNT

De WST valt formeel niet onder de Wet Normering Topinkomens (WNT) maar conformeert zich vrijwillig aan de verantwoordingsregels hiervan.

### 3.8 Samenstelling van de Raad van Commissarissen

Met ingang van 1 januari 2018 is de heer Hieltes benoemd tot lid van de RvC. Hij is met ingang van 1 januari 2018 burgemeester van de gemeente Kapelle en uit dien hoofde is hij lid van het bestuur van de Veiligheidsregio Zeeland en het districtscollege van de Politie. Hij heeft als relevante nevenfunctie een commissariaat bij Brabant Water N.V..

Ultimo 2017 is de samenstelling van de RvC als volgt:

**Mr. J.M. Heijning - van den  
Bremer**

Zittingsperiode tot 1 juli 2018

- In functie sinds 23 mei 2014, sinds 1 januari 2016 als voorzitter.
- Directeur Douane regio Rotterdam Haven.
- Relevante nevenfuncties: lid klachtencommissie Politie Zuidwest Nederland, lid Raad van Toezicht Omroep Zeeland.

**drs. ing. J.W. Hollestelle -  
van Rooijen**

Zittingsperiode tot 1 januari 2020

- In functie sinds 1 januari 2016.
- Directeur-eigenaar Koninklijke Hollestelle Groep.
- Relevante nevenfuncties: bestuurslid regionaal leerbedrijf Vakwerk, bestuurslid VNO-NCW Brabant Zeeland, lid Regionale Raad KvK ZuidWest, commissaris Caesar Groep.

**Dhr. E.P.H. Kerckhaert MSc**

Zittingsperiode tot 1 januari 2018

- In functie sinds 1 januari 2010.
- Directeur bij het ROC Scalda.
- Relevante nevenfunctie: : lid van de werknemersklachtencommissie van Zorgsaam

## 4 Verslag van de directie

### 4.1 Inleiding

Het jaar 2017 stond met name in het teken van de renovatie van de tunneltechnische systemen in de Westerscheldetunnel. De renovatie maakt onderdeel uit van het onderhoudscontract met onderhoudsaannemer 'Westerscheldetunnel Maintenance', een combinatie van Croonwolter&dros, Mobilis en BAM. Om de speerpunten veiligheid en beschikbaarheid ook in de toekomst te kunnen waarborgen, was een renovatie onvermijdelijk.

Werkzaamheden hebben plaatsgevonden in de technische ruimtes, de kabelkanalen en in beide tunnelbuizen. De ombouw in de tunnelbuizen heeft in 2017 zoveel mogelijk binnen de regulier geplande maandelijkse onderhoudsnachten plaatsgevonden. In november en december zijn er extra onderhoudsnachten geweest om 275 nieuwe signaleringsborden op te hangen. Deze werkzaamheden vonden 's avonds en 's nachts plaats, om de overlast voor de klant zoveel mogelijk te beperken. Het feit dat de Westerscheldetunnel voor het verkeer beschikbaar blijft tijdens de renovatie is uniek in Nederland.

De basis van de renovatiewerkzaamheden is het vervangen van de oude besturingspc's en het besturingsnetwerk door nieuwe, moderne systemen. Het nieuwe netwerk is vanaf september 2016 in de technische ruimtes van de tunnel en in het kabelkanaal naast de oude besturingssystemen opgebouwd. Daardoor was het mogelijk om de nieuwe systemen parallel op te bouwen en buitenom de tunnelbesturingssystemen voor de operator al te testen. Op 8 mei werd het besturingsplatform in één keer vernieuwd. Vervolgens zijn vanaf dat moment telkens oude systemen uit de bediening gehaald en vervangen door de nieuwe systemen.

Tijdens de renovatie zijn alle verkeersinstallaties zoals stilstandsdetectie, de verkeerssignalering en communicatiesystemen zoals video-, omroep- en noodtelefooninstallaties, alle besturingscomputers, netwerken, glasvezelverbindingen en bedieningssystemen vervangen. Alle luidsprekers boven de vluchtdeuren zijn inmiddels voorzien van een gesproken tekst (in vier verschillende talen) die tijdens een evacuatie wordt omgeroepen. Zo wordt nog sneller in een noodsituatie de dichtstbijzijnde vluchtdeur gevonden. De apparatuur die radiozenders doorgeeft is vernieuwd en uitgebreid waardoor er meer radiozenders beschikbaar zijn. Ook wordt er Digital Audio Broadcast (DAB+) toegevoegd.

De grootste vernieuwing die tijdens de renovatie wordt gerealiseerd is een nieuw verkeersdetectiesysteem. Het huidige systeem alarmeert de operator bij een overschrijding van een vastgestelde snelheid. Dit gebeurt op basis van een lus-detectiesysteem met een puntmeting iedere 60 meter. Nadeel van deze techniek is dat voertuigen onopgemerkt tot stilstand kunnen komen tussen twee lussen in. Het nieuwe systeem, Mave-tun, werkt met een grotere lus afstand (ca. 300 meter), maar combineert een puntmeting met snelheidsdiscriminatie door de inzet van specifieke software (algoritmen). In het nieuwe systeem wordt ieder afwijkend rijgedrag voortaan gesignaleerd. Vaak ook voordat een voertuig daadwerkelijk tot stilstand komt. Daarnaast wordt er detectie van spookrijders toegevoegd. De WST is ervan overtuigd dat dit systeem de verkeersveiligheid van de Westerscheldetunnel op een nog hoger niveau brengt.

In het voorjaar van 2018 wordt er vooral buiten de tunnel gewerkt. Dan moeten de hoogtedetectie, de slagbomen, de verkeersregelininstallatie en de verkeerssignalering voor de beide tunnelingangen worden vervangen. Dit zorgt gedurende een aantal weken voor geringe overlast voor het verkeer. Ter afronding van de renovatie worden in de nacht van 5 op 6 juni 2018 alle nieuwe systemen integraal getest tijdens een multidisciplinaire calamiteitenoefening in de tunnel.

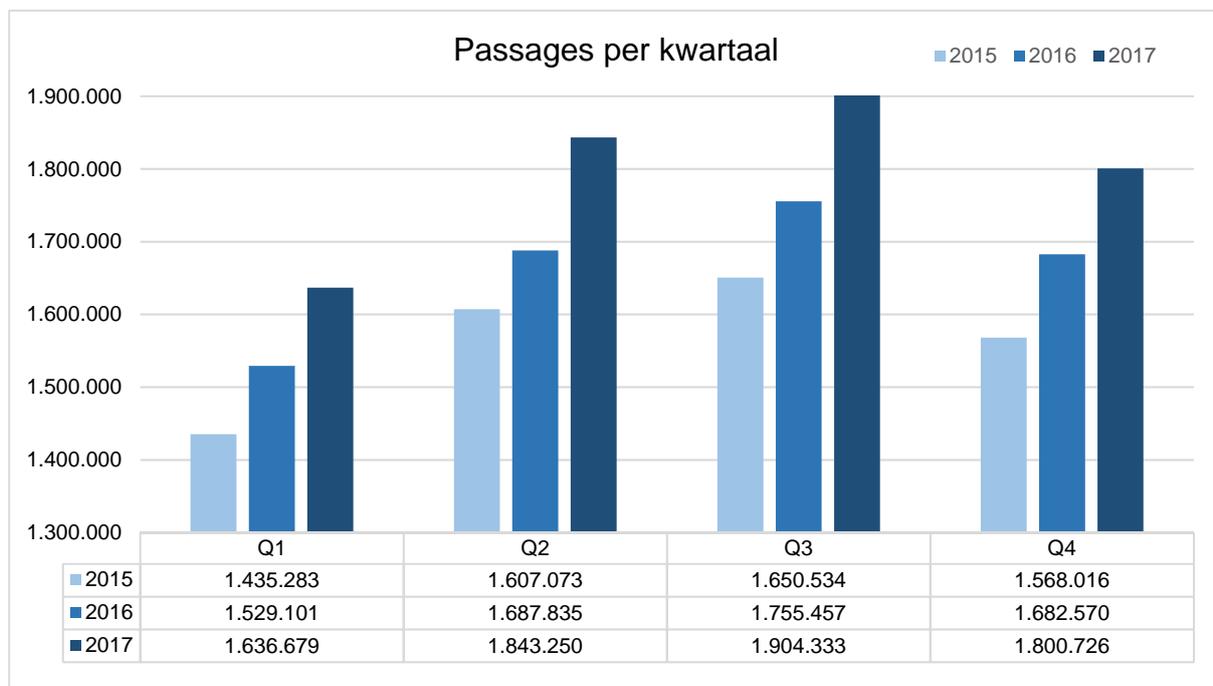
Er zijn verschillende betaalsystemen bij de WST aanwezig om een breed scala aan betaalproducten te kunnen accepteren. In 2017 is onderzocht of en met welke impact contactloos betalen kan worden toegevoegd. In dit onderzoek is met name gekeken of hiermee het gebruik van lanen 4 en 7, waar de klant zelf de betaling uitvoert, kan worden gestimuleerd om zo de drukte in de kassalanes af te laten nemen. Het blijkt echter dat er geen systeem is dat zowel contactloze betalingen van bankpassen en

creditcards als betalingen van tankkaarten kan accepteren. Besloten is daarom om contactloos betalen gefaseerd in te voeren, waarbij vanaf medio 2018 contactloos betaald kan gaan worden in de kassalanen.

## 4.2 Verkeer

Sinds de openstelling van de Westerscheldetunnel op 14 maart 2003 zijn 83,5 miljoen klanten gepasseerd. Na een groei van 6,3% in 2016 werd in 2017 met 8,0% de hoogste groei ooit gerealiseerd. De exceptionele toename van het aantal passages in 2017 heeft geen eenduidige achtergrond. Het is eerder een combinatie van meerdere factoren; De aantrekkende economie, de toename van bedrijvigheid (met name in de Zeeuwse havens) en de groei van het toerisme uit België spelen een duidelijke rol. Daarnaast heeft de verbeterde infrastructuur rondom de Westerscheldetunnel met in het zuiden de Sluisbiltunnel en in het noorden de verdubbelde Sloeweg en de verlengde A4 bij Bergen op Zoom ook zeker invloed op de groei.

In de volgende grafiek is het verloop van het aantal passages per kwartaal van 2017, 2016 en 2015 weergegeven.



In 2017 is er in totaal 7.184.988 keer gepasseerd bij de Westerscheldetunnel. Gemiddeld zijn dat 19.685 passages per dag. De drukste dag sinds de openstelling was op 23 mei 2017 toen er 27.143 passages werden geteld. Op de drukste dag van 2016 (21 juli) passeerden er 'maar' 24.495 voertuigen de Westerscheldetunnel. Ook de drukste week ooit (week 27 met 154.168 passages) en de drukste maand ooit (oktober met 646.479 passages) komen uit 2017.

In categorie 1, de categorie voor personenauto's vond de grootste groei in absolute zin plaats met 416.435 tot 5.936.940 passages (+7,5%). Het vrachtverkeer (cat. 4) groeide procentueel fors (met +10,9%) en was daardoor goed voor 8,0% (7,8% in 2016) van alle passages.

Het aantal passages van abonneementhouders (t-tag) steeg in absolute zin met 285.000. Het aantal passages als percentage van het totaal daalde in 2017 met 1,0% tot 66,4%. Het aantal passages wat afgerekend wordt tegen het veelgebruikerstarief steeg in 2017 met 6% tot 1.284.330. Dat was 17,9% van het totale aantal passages.

Het aantal t-tag abonnementen is licht gestegen tot 54.539. In totaal hadden deze abonnees eind 2017 83.141 t-tags in gebruik. Dat was 2.487 meer ten opzichte van het jaar daarvoor. Afgelopen jaar zijn bijna 4,8 mln. passages met een t-tag afgerekend. Naast de t-tags zijn er in 2017 571 m-tags in gebruik bij motorrijders. De verdeling van de passages naar betaalwijze is de afgelopen jaren nagenoeg hetzelfde gebleven. Er is een lichte afname van 0,8% van de contante transacties en een toename van 1,9% van betalingen met een creditcard of pinpas.

In 2017 waren er zes tolvrije dagen. Gemiddeld passeerden er in 2017 19.227 voertuigen per dag. In 2016 waren dat er nog 18.987. De stijging van 1,3% is daarmee aanzienlijk lager dan de stijging van alle passages in 2017.

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de passages per categorie.

Categorie	Voertuig	Passages 2017	Passages 2016	Vershil	Vershil
1	Personenauto	5.936.940	5.520.505	416.435	7,5%
2	personenauto met aanhanger	312.432	262.766	49.666	18,9%
3	vrachtwagen, bus	149.094	146.667	2.427	1,7%
4	Vrachtwagencombinatie	571.298	514.917	56.381	10,9%
5	motor	47.559	46.170	1.389	3,0%
	Vrije passages op tolvrije dagen	115.361	113.920	1.441	1,3%
	Vrije passages*	52.304	50.018	2.286	4,6%
	<b>Totalen</b>	<b>7.184.988</b>	<b>6.654.963</b>	<b>530.025</b>	<b>8,0%</b>

\*Vrije passages zijn in het tolsysteem apart geregistreerd en betroffen met name passages van hulpverleningsinstanties en eigen personeel.

### 4.3 Beschikbaarheid

De beschikbaarheid van de Westerscheldetunnel, waarbij zonder onregelmatigheden beide buizen volledig beschikbaar zijn voor het verkeer, kwam in 2017 uit op 97,2% en kwam daarmee 0,2% hoger uit dan begroot. Van de 2,8% niet beschikbaarheid in 2017 werd 1,3% veroorzaakt door gepland onderhoud en het instellen van tegenverkeer dat daarvoor nodig was, 0,8% door de renovatiewerkzaamheden en 0,7% door ongeplande verstoringen.

Gemiddeld wordt eens per maand 's avonds en 's nachts een tunnelbuis afgesloten in verband met onderhoudswerkzaamheden. In 2017 hebben 14 van dergelijke onderhoudsnachten plaatsgevonden. De Westbuis is in 2017 in totaal 99 uur afgesloten geweest voor gepland onderhoud, voor de Oostbuis lag dit op 101 uur. Door de renovatie zijn er in 2017 acht extra onderhoudsnachten geweest.

Naast de geplande afsluitingen is het soms ook noodzakelijk om de tunnel ad hoc af te sluiten. In totaal was de Westerscheldetunnel in 2017 gedurende 59 uur (51 uur in 2016) ongepland afgesloten. Ruim de helft van deze afsluitingen werd veroorzaakt door voertuigen met pech. In totaal ging het om 93 voertuigen met pech. Bijna 80 vrachtwagens waren te hoog en zorgden in totaal voor 5,5 uur aan ongeplande afsluitingen.

In 2017 hebben in totaal 18 ongevallen plaatsgevonden, waarvan één in de tunnel en 17 op het tracé. Op 30 oktober heeft een ernstig ongeval plaatsgevonden op de Westerscheldetunnelweg waarbij helaas een automobilist om het leven gekomen is gekomen. De man botste met zijn auto op een vrachtwagen die daar met pech stilstond. Gelet op de ernst van het ongeval is door de politie een onderzoek ingesteld. Voor een aantal medewerkers van de WST, die getuige waren van het ongeval, is

bedrijfsmaatschappelijk werk ingeschakeld. Door het incident was de weg 5 uur en 10 minuten afgesloten, wel was er ter plaatse een omleiding ingesteld.

Een bijzonder incident vond plaats op woensdag 19 juli. Een kraanwagen raakte tussen het Tolplein en de Westbuis in de berm en sloeg vervolgens over de kop. De chauffeur raakte daarbij bekneld. Het duurde twee uur om de chauffeur te bevrijden uit de cabine. De weg tussen Tolplein en tunnel, en daarmee ook de tunnel zelf, is in de richting van Terneuzen tot 21.45 uur afgesloten geweest. Daarna kon het verkeer de plek van het incident veilig passeren. Vanwege de complexiteit en het benodigde materieel werd besloten de berging uit te stellen naar de avond van 20 juli. Er werd een uitgekiend hijsplan opgesteld om de ruim 72 ton wegende kraanwagen weer 'op z'n poten' te krijgen. Tijdens de bergingswerkzaamheden, die bijna 9 uur duurden, werd het verkeer over een lengte van 1,5 km in beide richtingen over één weghelft geleid, waardoor een nieuwe omleiding via Antwerpen kon worden voorkomen.

Door de toegenomen drukte van het verkeer groeit de overlast bij incidenten. Met name in de avondspits duurt het met name in Zeeuws-Vlaanderen langer voordat het verkeersbeeld weer normaal is. Met de Provincie, het Waterschap, de gemeente Terneuzen en DOW wordt regelmatig overlegd hoe kruisende verkeersstromen dwingender kunnen worden omgeleid om de verkeershinder tijdens en na een incident te beperken.

#### 4.4 Communicatie

Heldere communicatie over onverwachte stremmingen is een belangrijk aspect van de dienstverlening van de WST. Uitgangspunt daarbij is dat de klant consequent, tijdig en betrouwbaar geïnformeerd wordt op momenten dat de Westerscheldetunnel of de Sluiskiltunnel niet beschikbaar zijn. De WST biedt daarom via een aantal kanalen inzicht in de actuele verkeerssituatie op het tracé van de Westerscheldetunnel. Denk daarbij aan de website, maar ook SMS- en e-mailalerts, berichten via Twitter (@WSTVerkeer) en een app voor de mobiele telefoon (WSTVerkeer).

Om klanten goede en duidelijke verkeersinformatie te kunnen verstrekken via de website is de weergave van de beschikbaarheid op de website zo gemaakt dat het voor de bezoeker in één oogopslag duidelijk is of het tracé van de Westerscheldetunnel en de Sluiskiltunnel beschikbaar is of niet en zo niet wat dan de mogelijke alternatieven zijn. In het derde kwartaal van 2017 is een nieuwe versie van de app WSTVerkeer gelanceerd. In deze versie wordt de beschikbaarheid ook getoond op een kaart en daarmee sluit de app aan op weergave op de website.

Overzicht aanmelding communicatiemiddelen over stremmingen

	2017	2016
E-mail alerts	3.635	3.535
SMS alerts	1.458	1.306
Volgers Twitter WSTVerkeer	4.364	4.032
Installaties app (iOS en Android)	15.042	11.385

In 2017 ging de meeste aandacht op social media uit naar de renovatie van de tunneltechnische systemen, naar een Braziliaanse toerist die door de Westerscheldetunnel probeerde te fietsen, naar de kraanwagen die over de kop ging in de berm, naar een vuilniswagen met een kapotte klep die over een afstand van 2 kilometer huisvuil verloor in de tunnel en naar de zes tolvrije zaterdagen.

Afgelopen jaar heeft de WST de visie en strategie voor de bedrijfsmatige inzet van sociale media voor de komende jaren vastgesteld. Daarmee gaat de organisatie mee in de verschuivende focus van traditionele media naar online media. Een groot voordeel van sociale media is dat je snel in contact bent met de klant. Dit zorgt voor meer binding en interactie. In 2017 is de WST Twitter en Facebook structureler gaan inzetten in de corporate communicatie. Begin 2018 worden daar nog twee sociale media kanalen aan toegevoegd: Instagram en Google+.

#### 4.5 Movenience

Movenience is een 100% dochteronderneming van de WST die in 2007 is opgericht. Movenience is gespecialiseerd in betaalservices die aan mobiliteit gerelateerd zijn. Dat wil zeggen: diensten die het klanten makkelijker maken om te betalen voor tol, parkeren in parkeergarages en het opladen van elektrische auto's. Movenience bedient twee soorten klanten. Enerzijds de operators: aanbieders van voertuigerelateerde diensten, die met één van de betaalmiddelen van Movenience (t-tag, m-tag of e-tag) betaald kunnen worden. Anderzijds de abonneementhouders: zij die gebruikmaken van deze betaalmiddelen om af te rekenen bij de aangesloten operators.

Sinds 1 januari 2016 verzorgt Movenience de financiële, personeels- en salarisadministratie en de klantenservice voor de Westerschelde Ferry BV. Vanaf 1 april 2018 kan er bij de Westerschelde Ferry niet meer worden betaald met de OV-chipkaart. Vanaf dat moment zorgt Movenience ervoor dat de overtochten met een door haar ontwikkeld betaalmiddel, de b-tag, betaald kunnen worden.

De dienstverlening voor de operators richt zich op het uitgeven van betaalmiddelen (t-tag, m-tag of e-tag), het afwickelen van financiële transacties en het debiteurenbeheer. Hiervoor beschikt Movenience over een eigen klantenservice. Tevens verzorgt Movenience de klantenservice voor de klanten van de WST en de Westerschelde Ferry.

Samen met Efkon, de leverancier van de huidige t-tag, is gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe generatie t-tag, die ook werkt op basis van infraroodtechnologie, maar gebruik maakt van een accu in plaats van een losse batterij. Belangrijke verschillen met de huidige t-tag zijn dat het formaat van de t-tag kleiner is en dat de aanduidingen op de t-tag beter en langer leesbaar zijn. Het voordeel van het gebruik van dezelfde technologie is dat de randapparatuur op het tolplein beide generaties t-tags kan aflezen. In 2017 is uitgebreid getest met de nieuwe t-tag en vanaf 2018 worden de nieuwe t-tags geïntroduceerd en fasegewijs omgeruild. De verwachting is dat het omruilen van de ruim 80.000 t-tags vijf jaar duurt.

#### 4.6 Sluiskiltunnel

Op 23 mei 2015 is de Sluiskiltunnel opengesteld voor het verkeer. De Provincie Zeeland heeft het beheer en onderhoud en het verkeers- en incidentmanagement van de Sluiskiltunnel overgedragen aan de WST. Het beheer en onderhoud van de Sluiskiltunnel is gericht op het geheel van activiteiten om de infrastructuur en overige onderdelen gedurende de gehele levensduur optimaal te houden. Deze werkzaamheden omvatten onder andere controlewerkzaamheden, herstelmaatregelen, alsmede uitvoeringstaken van het onderhoud en het afstemmen van allerlei zaken met andere wegbeheerders en vergunningverleners. Daarnaast worden verplichtingen die voortvloeien uit wet- en regelgeving nageleefd, zoals onder meer de Warvw en de Wegenwet. De totale kosten voor deze werkzaamheden zijn in 2017 uitgekomen op € 2,0 mln.. Dat is binnen het beschikbare budget. De kosten zijn door de WST gedeclareerd bij de Provincie Zeeland.

#### 4.7 Organisatie

In 2017 waren gemiddeld 58,0 fte werkzaam (2016 58,2 fte). Daarnaast werd 11,1 fte (2016 12,1 fte) ingehuurd. Het merendeel van deze inhuur betrof tolgaarders. De gemiddelde leeftijd van het personeel bedroeg ultimo 2017 47,2 jaar (2016 46,7 jaar). De verhouding man/vrouw was aan het eind van het jaar 48% man en 52% vrouw. Het verzuim is over geheel 2017 uitgekomen op 2,9%. In 2016 was dit nog 5,0%.

De operators en de andere leden van de calamiteitenorganisatie zijn, evenals in andere jaren, in 2017 uitgebreid getoetst over hun kennis van verkeerskunde, het calamiteitenbestrijdingsplan en de geldende protocollen en procedures. Door de kennis jaarlijks te toetsen wordt gewaarborgd dat de operators bij incidenten de juiste veiligheids- en verkeersmaatregelen kunnen nemen en een ondersteunende rol kunnen vervullen in de communicatie met de hulpdiensten, klanten en het onderhoudspersoneel.

In 2017 hebben een groot aantal medewerkers deelgenomen aan één of meerdere functie gerelateerde trainingen/opleidingen. Hiervoor wordt gewerkt met een opleidingshandboek waarin de verschillende

verplichte opleidingen vanuit wetgeving en/of WST-beleid zijn vastgelegd. Dit betreft onder andere de Operatortoets, de BHV-training, en de trainingen Verkeersregelaar, VCA-VOL. Omdat de WST persoonlijke ontwikkeling door scholing erg belangrijk vindt, zijn er ook uitgebreide mogelijkheden om individuele cursussen en opleidingen te volgen.

De directie van de WST en de Ondernemingsraad (OR) hebben in 2017 vier keer overleg gehad. Tijdens deze overlegvergaderingen heeft de directie de OR geïnformeerd over ontwikkelingen binnen de WST, het jaarverslag 2016, de renovatie van de Westerscheldetunnel en het beleidsplan 2018. De OR heeft in 2017 ingestemd met een wijziging van het Preventief Medisch Onderzoek, de handleiding Datalekken, de wijziging van de preventiemedewerker en de wijziging van het contract met de Arbodienst.

#### 4.8 Financiële ontwikkelingen in 2017

Het boekjaar 2017 is afgesloten met een positief resultaat van € 13,3 mln., tegenover € 12,0 mln. in 2016. De tolopbrengsten stegen in 2017 met € 2,8 mln. ten opzichte van 2016. Voor het grootste deel (€ 2,5 mln.) werd dit veroorzaakt door het hogere aantal passages. Het overige deel is te verklaren uit de verschuiving binnen de categorieën. Zo steeg het aandeel van categorie 4 (vrachtwagens) tot 8,0% terwijl dat in 2016 nog 7,8% was. Daardoor is de gemiddelde opbrengst per passage in 2017 gestegen tot € 4,60 ten opzichte van € 4,55 in 2016.

De totale bedrijfslasten zijn met € 43,5 mln. hoger dan in 2016 (€ 42,0 mln.). Belangrijkste oorzaak zijn de hogere kosten voor instandhouding. De kosten hiervan zijn vastgelegd in een onderhoudscontract. Jaarlijks wordt onderhoud uitgevoerd aan de hand van een onderhoudsplan met jaarlijks deels verschillende activiteiten en als gevolg daarvan wisselende lasten. Hierdoor zijn de kosten voor instandhouding in 2017 hoger uitgevallen dan in 2016.

De kosten van de WST liggen voor een groot gedeelte vast. De grootste kostenpost wordt gevormd door de afschrijvingen, die in sterke mate samenhangen met de bouwkosten van de tunnel. Deze worden tot en met 2033 lineair afgeschreven.

#### 4.9 Risico's en onzekerheden

De aard van het onderhoudscontract maakt dat niet altijd een beroep kan worden gedaan op garanties. Sommige risico's komen voor rekening van de WST. De WST meent dat met dit verschoven risico in de meerjarenraming voldoende rekening is gehouden.

De WST heeft een integraal risicomanagementsysteem dat regelmatig wordt geüpdatet. Voor zover er risico's worden benoemd die te maken hebben met het Westerscheldetunnelcomplex worden deze getoetst bij de aannemer en worden, waar mogelijk en zinvol, preventieve maatregelen genomen. Gezien de verwachtingen van de huidige en toekomstige risico's neemt de WST op dit moment geen extra beheersmaatregelen.

Voor de Westerscheldetunnel en de Sluiskiltunnel is een verzekering afgesloten met voor iedere tunnel een uitgebreide schadedekking, met een limiet van € 100 miljoen per jaar en een eigen risico van € 50.000 per aanspraak. Daarnaast is een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten met een maximale dekking van € 20 miljoen per jaar en een eigen risico van € 10.000 per aanspraak. De WST is voor haar inkomsten afhankelijk van ICT-systemen. Hiervoor zijn uitgebreide continuïteitsvoorzieningen aanwezig om een IT-calamiteit het hoofd te bieden, dan wel het effect daarvan te minimaliseren.

In 2010 is een overeenkomst gesloten tussen Provincie en WST waarbij de afkoop van de exploitatiebijdrage en de uitkering van de aanwezige agioreserve is overeengekomen. In lid 4 van deze overeenkomst is tussen partijen overeengekomen dat de Provincie zorg zal dragen dat de WST altijd aan haar financiële en andere verplichtingen kan voldoen. Dit is niet van toepassing indien er sprake is van buitengewone onvoorziene omstandigheden van zodanige aard dat de Provincie Zeeland daar in redelijkheid niet aan gehouden kan worden.

## 5 Jaarrekening 2017

### 5.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2017 (voor winstbestemming)

Bedragen in euro's

	Ref.	2017	2016
Immateriële vaste activa		411.611	708.556
Materiële vaste activa		428.595.813	449.307.338
<b>Vaste activa</b>	<b>5.6.1</b>	<b>429.007.424</b>	<b>450.015.894</b>
Vorderingen		1.900.506	2.487.561
Liquide middelen		20.021.738	21.128.932
<b>Vlottende activa</b>	<b>5.6.2</b>	<b>21.922.244</b>	<b>23.616.493</b>
<b>Totaal activa</b>		<b>450.929.668</b>	<b>473.632.387</b>
Eigen vermogen		89.854.186	88.581.254
<b>Groepsvermogen</b>	<b>5.6.3</b>	<b>89.854.186</b>	<b>88.581.254</b>
<b>Langlopende schulden</b>	<b>5.6.4</b>	<b>330.492.859</b>	<b>353.771.430</b>
<b>Kortlopende schulden</b>	<b>5.6.5</b>	<b>30.582.623</b>	<b>31.279.703</b>
<b>Totaal passiva</b>		<b>450.929.668</b>	<b>473.632.387</b>

## 5.2 Geconsolideerde resultatenrekening 2017

Bedragen in euro's

	Ref.	31-12-2017	31-12-2016
Tolopbrengsten	5.7.1	33.058.665	30.292.479
Exploitatiebijdragen	5.7.2	23.278.571	23.278.571
Overige bedrijfsopbrengsten	5.7.3	479.802	432.618
<b>Totaal bedrijfsopbrengsten</b>		<b>56.817.038</b>	<b>54.003.668</b>
Salarissen, pensioenen en sociale lasten	5.7.4	5.042.206	4.874.920
Uitzendkrachten	5.7.5	710.355	750.655
Afschrijvingen	5.7.6	29.194.122	29.875.715
Overige bedrijfskosten	5.7.7	8.521.382	6.455.659
<b>Totaal bedrijfslasten</b>		<b>43.468.065</b>	<b>41.956.949</b>
<b>Saldo van de financiële baten en lasten</b>	5.7.8	-	4.866
<b>Resultaat voor belastingen</b>		<b>13.348.973</b>	<b>12.051.585</b>
Belastingen	5.7.9	-52.879	-28.423
<b>Resultaat na belastingen</b>		<b>13.296.094</b>	<b>12.023.162</b>
<b>Netto resultaat na belastingen</b>		<b>13.296.094</b>	<b>12.023.162</b>

### 5.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2017

Bedragen in euro's

	Ref.	2017	2016
<b>Netto omzetresultaat</b>		13.348.973	12.046.719
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen (im-)materiële vaste activa	5.6.1	29.194.122	29.875.715
Mutatie exploitatiebijdrage	5.6.4	-23.278.571	-23.278.571
		5.915.551	6.597.144
Veranderingen in werkkapitaal:			
Vorderingen	5.6.2	587.053	-294.005
Kortlopende schulden	5.6.5	-697.079	-505.862
		-110.026	-799.867
<b>Kasstroom uit bedrijfsoperaties</b>		<b>19.154.498</b>	<b>17.843.996</b>
Ontvangen rente			
		-	4.866
Betaalde vennootschapsbelasting		-52.879	-28.423
		-52.879	-23.557
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>		<b>19.101.619</b>	<b>17.820.439</b>
Verwerving van groepsmaatschappijen			
		-	-637.783
(Des)investeringen immateriële vaste activa	5.6.1	-192.495	-105.190
Investeringen materiële vaste activa	5.6.1	-7.993.157	-6.277.008
<b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>		<b>-8.185.653</b>	<b>-7.019.980</b>
Betaald dividend			
	5.6.3	-12.023.162	-9.865.592
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>		<b>-12.023.162</b>	<b>-9.865.592</b>
<b>Netto kasstroom</b>			
		<b>-1.107.196</b>	<b>934.867</b>
<b>Mutatie geldmiddelen</b>			
Geldmiddelen per 1 januari	5.6.2	21.128.932	20.194.065
Toename (afname) geldmiddelen		-1.107.196	934.867
<b>Geldmiddelen per 31 december</b>		<b>20.021.738</b>	<b>21.128.932</b>

## 5.4 Algemene toelichting

### Algemeen

De activiteiten van de N.V. Westerscheldetunnel (WST), statutair gevestigd te Borssele (KVK nummer 22040203) aan de Westerscheldetunnelweg 1, bestaan uit het exploiteren en in stand houden van de Westerscheldetunnel inclusief de aansluitende wegen. Het exploiteren uit zich onder andere in het heffen van tol voor de passage door de Westerscheldetunnel. Er is een geautomatiseerde betaling mogelijk door middel van de t-tag of m-tag. Daarnaast kan er betaald worden met een aantal creditcards, met debetcards (PIN), verschillende tankpassen en contant.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's. In de balans, de resultatenrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Met de accountant is in het boekjaar een discussie ontstaan over het toepassen van artikel 221.5 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving bij de WST. De discussie spitst zich toe of de indeling van het Vast Actief materieel of immaterieel moet zijn maar heeft geen invloed op het vermogen en resultaat. De materie is dermate complex en de standpunten lopen zo uiteen dat besloten is in 2018 een onafhankelijk deskundige te raadplegen om tot een voor beide partijen bindend oordeel te komen. In afwachting van dit onderzoek is besloten de huidige presentatie als materiële vaste activa ongewijzigd te laten in de jaarrekening.

### Vergelijking voorgaand boekjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

### Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van WST zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen (zoals de einddatum van de tolperiode). Indien het voor het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen, inclusief de bijbehorende veronderstellingen, opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

### Consolidatie

In de consolidatie zijn de financiële gegevens van de WST en haar groepsmaatschappij Movenience B.V. (gevestigd te Goes) opgenomen. Op 29 november 2016 heeft WST een koopovereenkomst getekend waarmee het resterende 40%-belang in Movenience is verworven, derhalve bezit de WST sindsdien 100% van de aandelen van Movenience. Groepsmaatschappij Movenience is in beide jaren voor 100% in de consolidatie betrokken. Intercompany transacties en resultaten en onderlinge vorderingen en schulden tussen de WST en Movenience worden geëlimineerd.

### Verbonden partij

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

### **Toelichting op het kasstroomoverzicht**

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Er is geen sprake van vreemde valuta. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

### **Grondslagen voor waardering van activa en passiva**

#### **Algemeen**

Activa en passiva (met uitzondering van het groepsvermogen) worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

#### **Immateriële vaste activa**

Het betreft hier de uitgaven in het kader van aanschaf van software plus bijkomende projectkosten van het backoffice systeem TIPS. Zij worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen over de geschatte economische levensduur.

#### **Materiële vaste activa**

De aanleg van de Westerscheldetunnel, de toelidende wegen en de aansluitende werken worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende een periode van dertig jaar. Tijdens de bouwfase van de Westerscheldetunnel is het saldo van alle uitgaven en inkomsten toegerekend aan de aanleg van de tunnel. Voor de balans betekende dit dat het saldo werd geactiveerd als materiële vaste activa, onder de post 'tunnel'. Tot aan de openstelling per 14 maart 2003 is hierop niet afgeschreven.

Gebouwen en overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur tenzij daardoor de boekwaarde op de einddatum (13 maart 2033) groter is dan €1. In die gevallen wordt afgeschreven tot de einddatum. De vaste activa die nog in uitvoering zijn worden apart gerubriceerd. Over deze laatste categorie wordt pas afgeschreven als het actief gereed en in gebruik genomen is. Als ondergrens voor investeringen geldt een bedrag van €50.000,-.

Voor (groot) onderhoud is in 2013 een twintigjarig onderhoudscontract gesloten met een aannemerscombinatie (lopend tot maart 2033). Er worden volgens een vooraf bepaald schema onderhoudswerkzaamheden verricht en termijnbetalingen gedaan. Kosten van (groot) onderhoud aan de tunnel en de bedrijfsgebouwen worden verantwoord in de resultatenrekening.

#### **Vorderingen**

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

#### **Liquide middelen**

Liquide middelen bestaan uit kas- en banktegoeden en worden gewaardeerd op nominale waarde. De WST neemt sinds 1 januari 2003 deel aan het Schatkistbankieren als Rechtspersoon met een Wettelijke Taak (RWT) die met hun publieke liquide middelen verplicht deelnemen aan Schatkistbankieren.

### **Langlopende schulden**

Langlopende schulden worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen.

### **Voorzieningen**

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is in te schatten.

### **Operationele leasing**

Leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom niet bij de vennootschap ligt, worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de resultatenrekening over de looptijd van het contract.

## **Grondslagen voor bepaling van het resultaat**

### **Algemeen**

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de tunnelpassages, de exploitatiebijdragen en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd, verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

### **Tolopbrengsten**

Tolopbrengsten omvatten de opbrengsten uit passages van vervoersmiddelen gedurende het verslagjaar inclusief kortingen in verband met abonnementen en dergelijke.

### **Exploitatiebijdrage**

De Provincie Zeeland heeft de jaarlijkse exploitatiebijdrage aan de WST vanaf 2010 afgekocht tegen een eenmalige som van € 540 mln. Vanaf 2010 tot en met 2033 valt de afkoopsom jaarlijks lineair vrij ten gunste van de winst- en verliesrekening.

### **Kosten**

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De afschrijvingen op de Westerscheldetunnel worden gebaseerd op een exploitatieduur van dertig jaar vanaf 14 maart 2003. Op overige vaste activa wordt lineair afgeschreven op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De afschrijvingstermijn van overige activa varieert van drie tot twintig jaar, afhankelijk van de geschatte economische levensduur van het actief.

### **Periodiek betaalbare beloningen**

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

### **Pensioenlasten**

De WST heeft de pensioenregeling verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. De pensioenregeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. WST heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het ABP, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

### **Financiële baten en lasten**

De renteopbrengsten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva.

## Belastingen

Per 1 januari 2016 is de wet 'Modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen' in werking getreden. Op 27 juli 2015 heeft de belastingdienst bevestigd dat de WST terecht een beroep doet op de vrijstelling in de nieuwe wetgeving voor wat betreft de activiteiten die voortvloeien uit de Tunnelwet Westerschelde. Op 4 december 2015 heeft de belastingdienst vervolgens ook bevestigd dat ook de dienstverlening van de WST voor de Provincie (inzake de Sluiskiltunnel) is vrijgesteld.

## 5.5 Financiële instrumenten

### Valutarisico

De WST kent door haar specifieke werkzaamheden geen valutarisico. Alle transacties vinden plaats in Euro's.

### Liquiditeitsrisico

De WST kent door haar specifieke werkzaamheden geen liquiditeitsrisico.

### Renterisico

De vennootschap kent geen rentedragende vorderingen en/of schulden, waardoor er geen risico bestaat op fluctuaties van de rente op langere termijn.

### Kredietrisico

De WST kent geen grote concentraties van kredietrisico. Opbrengsten worden gerealiseerd tegen contante betaling of met behulp van de 't-tag', waarvoor geldt dat klanten vooruit moeten betalen. Binnen de organisatie zijn maatregelen getroffen die voorkomen dat gebruikers van de t-tag kunnen blijven passeren wanneer hun uitstaande saldo een bepaalde grens onderschrijft.

## 5.6 Toelichting op de geconsolideerde balans

### 5.6.1 Vaste activa

#### Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreffen de uitgaven voor het backoffice systeem voor de t-tagtransacties (TIPS) inclusief de daaraan verbonden website voor het deel dat gebruikt wordt in combinatie met TIPS. De investeringen in TIPS worden in 7 jaar afgeschreven.

Bedragen in euro's

	Goodwill Movenience	TIPS	Activa in uitvoering	Totalen
1 januari 2017				
<b>Verrijingsprijs</b>	552.188	4.306.454	5.760	4.864.402
<b>Cumulatieve afschrijvingen</b>	-552.188	-3.603.658	-	-4.155.846
Boekwaarde	-	<b>702.796</b>	<b>5.760</b>	<b>708.556</b>
Mutaties 2017				
Investeringen		33.444	159.051	192.495
Verrijingsprijs desinvestering	-552.188	-	-	-552.188
Cum. afschrijving desinvestering	552.188	-	-	552.188
<b>Afschrijvingen</b>	-	-489.440		-489.440
	-	<b>-455.966</b>	<b>159.050</b>	<b>-296.946</b>
31 december 2017				
<b>Verrijingsprijs</b>	-	4.339.898	164.810	4.504.709
<b>Cumulatieve afschrijvingen</b>	-	-4.093.098	-	-4.093.098
<b>Boekwaarde</b>	-	<b>246.800</b>	<b>164.810</b>	<b>411.611</b>

### Materiële vaste activa

Het actief 'Tunnel' betreft de totale bouwkosten van de Westerscheldetunnel met de toeleidende wegen en de aansluitende werken. Verder wordt een onderscheid gemaakt in investeringen in 'Gebouwen', 'Overige vaste activa' en 'Activa in uitvoering'.

In de navolgende tabel is het verloop van de totale post materiële vaste activa weergegeven:

Bedragen in euro's

	Tunnel	Gebouwen	Overige	Activa in uitvoering	Totalen
1 januari 2017	799.964.509	6.493.942	6.192.071	7.424.980	820.075.502
Verkrijgingsprijs	-363.850.933	-2.029.496	-4.887.735	-	-370.768.164
Cumulatieve en afschrijvingen	<b>436.113.576</b>	<b>4.464.446</b>	<b>1.304.336</b>	<b>7.424.980</b>	<b>449.307.338</b>
Boekwaarde					
Mutaties 2017					
Investeringen	-	-	243.906	7.749.251	7.993.157
Verkrijgingsprijs desinvestering	-	-	-42.647	-	-42.647
Cum. afschrijving desinvestering	-	-	42.647	-	42.647
Afschrijvingen	-27.743.016	-502.720	-458.946	-	-28.704.682
	<b>-27.743.016</b>	<b>-502.720</b>	<b>-215.040</b>	<b>7.749.251</b>	<b>-20.711.525</b>
31 december 2017					
Verkrijgingsprijs	799.964.509	6.493.942	6.393.330	15.174.231	828.026.012
Cumulatieve en afschrijvingen	-391.593.949	-2.532.216	-5.304.034	-	-399.430.199
<b>Boekwaarde</b>	<b>408.370.560</b>	<b>3.961.726</b>	<b>1.089.296</b>	<b>15.174.231</b>	<b>428.595.813</b>

Het afschrijvingspercentage van de tunnel en gebouwen is jaarlijks 3,33% tenzij door dit percentage de boekwaarde op de einddatum van de WST groter is dan € 1. In dat geval wordt afgeschreven tot de einddatum (13 maart 2033). Bij de overige vaste activa worden verschillende afschrijvingstermijnen (variërend van 5% tot 20%) toegepast.

Het totaal van de in gebruik genomen investeringen bedraagt € 0,2 mln. Dit betreft 2 auto's en de aankoop van t-tags.

Voor de verdubbeling van het noordelijk wegtracé is gebruik gemaakt van een perceel grond waarvan het juridisch eigendom nog niet berust bij de WST doordat de koopakte nog bij de notaris moet passeren. Omdat de WST het bedrijfseconomisch eigendom heeft is het perceel grond met een waarde van € 0,4 mln. geactiveerd.

Ultimo 2017 was er € 15 mln. aan activa in uitvoering. Dit betreft de renovatie van de tunneltechnische installaties en bestaat hoofdzakelijk uit de voorbereidingskosten en de eerste 7 termijnen.

### 5.6.2 Vlottende activa

Een specificatie van de 'Vorderingen' staat in onderstaande tabel.

Bedragen in euro's

	31-12-2017	31-12-2016
Debiteuren	598.426	872.375
Doorbelasting aan Provincie Zeeland	384.941	481.448
Vooruitbetaalde bedragen	164.613	55.641
Omzetbelasting in schuld tegoeden op t-tag	732.639	712.868
Te ontvangen bedragen	19.887	365.229
<b>Totaal</b>	<b>1.900.506</b>	<b>2.487.561</b>

De doorbelasting aan de Provincie Zeeland betreft de kosten die, op grond van de BOVI-overeenkomst, in het 4<sup>e</sup> kwartaal door de WST zijn betaald voor de Sluiskiltunnel.

Het saldo 'Liquide middelen' bestaat uit de kas- en banksaldi en wordt gewaardeerd tegen nominale waarde.

### 5.6.3 Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt in de toelichting op de balans in de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

### 5.6.4 Langlopende schulden

De Provincie Zeeland heeft haar verplichting met betrekking tot de exploitatiebijdrage in 2010 afgekocht tegen een eenmalige som van € 540 mln. Vanaf 2010 tot en met 2033 valt de afkoopsom jaarlijks vrij ten gunste van de winst- en verliesrekening. Aangezien deze vrijval op lineaire wijze geschiedt, gaat het jaarlijks om hetzelfde bedrag van € 23.278.571.

Bedragen in euro's

	31-12-2017	31-12-2016
Vooruit ontvangen exploitatiebijdrage Provincie Zeeland	330.492.859	353.771.430

### 5.6.5 Kortlopende schulden

Schulden die op korte termijn door derden opeisbaar zijn, zijn als volgt te specificeren:

Bedragen in euro's

	31-12-2017	31-12-2016
Vooruit ontvangen exploitatiebijdrage Provincie	23.278.571	23.278.571
Nog niet verbruikte tegoeden op t-tags	4.221.397	4.107.479
Crediteuren	366.472	875.074
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.229.352	1.140.160
Te betalen pensioenpremie	6.460	44.093
Overige schulden	1.480.371	1.834.326
<b>Totaal</b>	<b>30.582.623</b>	<b>31.279.703</b>

De Provincie Zeeland en de WST hebben een overeenkomst gesloten voor de afkoop van de exploitatiebijdrage tegen een eenmalige som van € 540 mln. Deze vrijval geschiedt op lineaire wijze. De post 'Vooruit ontvangen exploitatiebijdrage Provincie' betreft het deel dat in 2018/2017 vrijvalt.

De post 'Nog niet verbruikte tegoeden op t-tags van klanten' geeft het saldo inclusief BTW weer. Door de vennootschap zijn geen (on)voorwaardelijke zakelijke zekerheden gesteld aan haar schuldeisers voor de aflossing van de schulden.

## 5.7 Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening

### 5.7.1 Tolopbrengsten

De tolopbrengsten stegen in 2017 met € 2,8 mln. ten opzichte van 2016. Voor het grootste deel (€ 2,5 mln.) werd dit veroorzaakt door het hogere aantal passages. Het overige deel is te verklaren uit de verschuiving binnen de categorieën. Zo steeg het aandeel van categorie 4 (vrachtwagens) tot 8,0% terwijl dat in 2016 nog 7,8% was. Daardoor is de gemiddelde opbrengst per passage in 2017 gestegen tot € 4,60 ten opzichte van € 4,55 in 2016.

Bedragen in euro's

Categorie	Voertuig	Realisatie 2017	Realisatie 2016
1	personenauto	7.648.103	6.844.690
1A	cat. 1 met abonnement	12.135.178	11.472.032
2	cat. 1 met aanhanger	671.495	580.230
2A	cat. 2 met abonnement	897.838	744.353
3	vrachtwagens, bussen	605.597	558.057
3A	cat. 3 met abonnement	1.180.790	1.185.295
4	cat. 3 met aanhanger	4.537.624	3.945.847
4A	cat. 4 met abonnement	5.286.608	4.869.711
5	motor	54.886	51.994
5A	motor met abonnement	40.546	40.270
<b>Totalen</b>		<b>33.058.665</b>	<b>30.292.479</b>

### 5.7.2 Exploitatiebijdrage

Bedragen in euro's

	2017	2016
<b>Exploitatiebijdrage</b>	<b>23.278.571</b>	<b>23.278.571</b>

De exploitatiebijdrage van de Provincie is in 2010 afgekocht voor € 540 miljoen. Vanaf 2010 tot en met 2033 valt de exploitatiebijdrage jaarlijks vrij ten gunste van de winst- en verliesrekening. Aangezien deze vrijval op lineaire wijze geschiedt, gaat het jaarlijks om hetzelfde bedrag (€ 23.278.571), rekening houdend met het einde van de exploitatieperiode op 14 maart 2033.

### 5.7.3 Overige bedrijfsopbrengsten

Bedragen in euro's

	2017	2016
<b>Overige opbrengsten</b>	<b>479.802</b>	<b>432.618</b>

Onder de overige opbrengsten wordt onder andere de doorbelasting verantwoord van de bruto loonkosten van de onderhoudskundigen en de medewerkers Beheer & Onderhoud (in totaal 2,3 fte) voor hun werkzaamheden aan de Sluiskiltunnel. De brutolonen zijn vermeerderd met sociale lasten, pensioenlasten en een opslag voor de overige ondersteuning van verschillende disciplines binnen de WST. De doorbelasting van €265.000 komt ten laste van de Provincie Zeeland.

### 5.7.4 Salarissen, pensioenen en sociale lasten

In 2017 waren gemiddeld 58,0 fte werkzaam (2016 58,2 fte). Alle medewerkers waren in Nederland werkzaam. Onderstaand de specificatie van de kosten voor salarissen, sociale lasten en pensioenen.

Bedragen in euro's

	2017	2016
Salarissen	3.549.153	3.499.865
Sociale lasten	527.029	515.378
Pensioenlasten	456.313	395.647
Overige personeelskosten	509.711	464.031
<b>Totaal</b>	<b>5.042.206</b>	<b>4.874.920</b>

#### Bezoldiging directie

De bezoldiging van de directie in het verslagjaar betreft de algemeen directeur drs. H.T.W.J.M. Schoenmakers MMO. De duur van het dienstverband in 2017 en 2016 betreft 12 maanden en de omvang bedraagt in beide jaren 40 uur per week. De WST valt formeel niet onder de Wet Normering Topinkomens (WNT) maar conformeert zich vrijwillig aan de verantwoordingsregels hiervan. De beloning van de directie overschrijdt de norm van €181.000 (€179.000 in 2016) niet.

Bedragen in euro's

	2017	2016
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	159.956	157.208
Beloningen betaalbaar op termijn	18.056	15.622
<b>Totaal</b>	<b>178.012</b>	<b>172.830</b>

### Beloning Raad van Commissarissen

De WST valt formeel niet onder de Wet Normering Topinkomens (WNT) maar conformeert zich vrijwillig aan de verantwoordingsregels hiervan. De beloning (inclusief reiskosten) van de voorzitter overschrijdt de norm van € 27.150 (€ 26.850 in 2016) niet. De beloning (inclusief reiskosten) van de leden overschrijdt de norm van € 18.100 (€ 17.800 in 2016) niet.

Bedragen in euro's

Naam	Functie	2017	2016
Mr. J.M. Heijning-van den Bremer	Voorzitter	12.043	12.065
Drs. ing. J.W. Hollestelle-Van Rooijen	Lid RvC	8.107	8.134
E.P.H. Kerckhaert	Lid RvC	8.000	8.000
ir. J.C. Huis in 't Veld*	Lid RvC	-	4.355
<b>Totaal</b>		<b>28.150</b>	<b>32.554</b>

\* De vergoeding van ir. J.C. Huis in 't Veld betrof in 2016 een half jaar.

### 5.7.5 Uitzendkrachten

Uitzendkrachten worden hoofdzakelijk ingezet voor het innen van tol en vormen een flexibele schil waarmee ingespeeld kan worden op het verkeersaanbod. De kosten voor uitzendkrachten zijn als volgt te specificeren:

Bedragen in euro's

	2017	2016
<b>Uitzendkrachten</b>	<b>710.355</b>	<b>750.655</b>

### 5.7.6 Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn als volgt te specificeren:

Bedragen in euro's

	2017	2016
Afschrijving immateriele vaste activa	489.440	626.692
Afschrijving materiele vaste activa	28.704.682	28.696.835
Afschrijving goodwill	-	552.188
<b>Totaal</b>	<b>29.194.122</b>	<b>29.875.715</b>

### 5.7.7 Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten zijn als volgt te specificeren:

Bedragen in euro's

	2017	2016
In stand houden	6.282.666	4.387.395
Communicatie	365.339	266.936
ICT	595.619	622.280
Algemene kosten	1.277.758	1.179.048
<b>Totaal</b>	<b>8.521.382</b>	<b>6.455.659</b>

### In stand houden

Voor het onderhoud aan de Westerscheldetunnel is in 2013 een contract afgesloten met een aannemerscombinatie. De kosten betreffen de uitwerking van een onderhoudsplan met jaarlijks deels verschillende activiteiten en als gevolg daarvan wisselende lasten. De hieraan gerelateerde uitgaven vormen de belangrijkste post binnen deze kostensoort. Daarnaast omvat dit ook kleinere onderhoudsuitgaven aan gebouwen, de aanschaf van reserveonderdelen voor het tolsysteem, bergingskosten, kosten in verband met schades en aanschaf van gereedschappen.

### Accountantskosten

Onderstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de vennootschap en de in de consolidatie betrokken deelneming zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en onafhankelijke externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties).

Bedragen in euro's

	2017	2016
Controle van de jaarrekening	26.500	38.500
Andere controlewerkzaamheden	-	-
Fiscale advisering	-	7.500
Andere niet-controlediensten	-	5.000
<b>Totaal</b>	<b>26.500</b>	<b>51.000</b>

### 5.7.8 Saldo van de financiële baten en lasten

Onder deze noemer wordt de ontvangen rente verantwoord.

### 5.7.9 Belastingen

De WST is vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Daardoor wijkt de belastingdruk in 2017 af van de nominale belastingdruk van 25%. De opgenomen vennootschapsbelasting betreft Movenience.

## 5.8 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

### Hypotheek

De gronden waarop het tracé van de Westerscheldetunnel zich bevindt, zijn in eigendom van de Staat. Ter uitvoering van de exploitatie van de Westerscheldetunnel heeft de Staat ten behoeve van de WST een tijdelijk erfpachtrecht en een tijdelijk opstalrecht gevestigd op de gronden van het tracé. Deze zakelijke rechten eindigen op het moment dat de exploitatie van de Westerscheldetunnel door de WST beëindigd wordt, derhalve naar verwachting in maart 2033, en wel tegen betaling van een symbolisch bedrag door de Staat aan de WST. Daarnaast heeft de Staat op het moment van beëindiging van de exploitatie door de WST, een kooprecht op de dan aanwezige roerende goederen tegen betaling van eveneens een symbolisch bedrag. Ter nakoming van de verplichtingen van de WST ten aanzien van het beëindigen van de zakelijke rechten en de uitoefening van de hiervoor genoemde koopoptie is door de WST een recht van hypotheek a € 825 mln. verstrekt aan de Staat. De jaarlijkse erfpacht bedraagt circa € 40.000.

### Overeenkomst Westerscheldetunnel

In de in het kader van de aandelenoverdracht in 2009 afgesloten 'Overeenkomst Westerscheldetunnel' zijn nadere afspraken gemaakt over de voorwaarden waaronder overdracht van de WST aan de Staat plaats moet gaan vinden. Daarbij wordt er vanuit gegaan dat de overdracht van de infrastructuur plaatsvindt bij het vervallen van de Tunnelwet en dat de Staat 10 jaar voor overdracht inzicht krijgt in de onderhoudsplannen van de WST. Daarna zal de Staat in de periode vanaf 8 jaar voor overdracht bijdragen in de kosten van grote investeringen en/of vervangingen (minimale omvang € 0,5 mln.), op basis van de bedrijfseconomische restlevensduur van de investering na het overdrachtsmoment.

### Overeenkomst afkoop exploitatiebijdrage

In 2010 is een overeenkomst gesloten tussen Provincie en WST waarbij de afkoop van de exploitatiebijdrage en de uitkering van de aanwezige agioreserve is overeengekomen. In lid 4 van deze overeenkomst is tussen partijen overeengekomen dat de Provincie zorg zal dragen dat de WST altijd aan haar financiële en andere verplichtingen kan voldoen. Dit is niet van toepassing indien er sprake is van buitengewone onvoorziene omstandigheden van zodanige aard dat de Provincie Zeeland daar in redelijkheid niet aan gehouden kan worden.

### Sluiskiltunnel

De WST en de Provincie Zeeland hebben in 2015 een BOVI-overeenkomst getekend waarin afspraken zijn gemaakt over de rolverdeling tussen de WST als materieel beheerder en de Provincie als opdrachtgever. Overeengekomen is dat de WST gedurende tien jaar het beheer en onderhoud en het verkeers- en incidentmanagement gaat verzorgen. Gemaakte uitgaven door WST inzake de Sluiskiltunnel worden vergoed door de Provincie Zeeland. Daarmee loopt de WST geen financieel risico.

### Operationele risico's

Met de operationele risico's worden de risico's bedoeld die optreden ten aanzien van het exploiteren van de tunnel. Dit omvat risico's ten gevolge van onder meer ongevallen, technische mankementen en rampen die tot stremming van en schade aan de tunnel kunnen leiden. Deze risico's worden regelmatig geëvalueerd. Voor de Westerscheldetunnel en de Sluiskiltunnel is een verzekering afgesloten met voor iedere tunnel een uitgebreide schadedekking, met een limiet van € 100 miljoen per jaar en een eigen risico van € 50.000 per aanspraak. Daarnaast is een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten met een maximale dekking van € 20 miljoen per jaar en een eigen risico van € 10.000 per aanspraak.

### Onderhoudsverplichtingen

Door de aard van het huidige onderhoudscontract, met een looptijd van twintig jaar, kan er niet in alle gevallen een beroep worden gedaan op garanties en komen sommige risico's voor rekening van de WST. In de meerjarenraming is met dit verschoven risico zo goed mogelijk rekening gehouden. Voor het 'In stand houden' van de activa zijn verplichtingen aangegaan betreffende het onderhoud van de installaties, wegen en kunstwerken en de tunnel. Dit betreft een 20-jarige onderhoudsovereenkomst met WM die op 14 maart 2013 is ingegaan. Hiervoor geldt ultimo 2017 een nominale verplichting van € 30 mln. WM heeft ten gunste van de WST een borg ter grootte van € 0,25 mln. afgegeven.

Bedragen in euro's

Verplichting < 1 jaar	1.817.056
Verplichting > 1 jaar en < 5 jaar	7.499.957
Verplichting > 5 jaar	20.191.644
<b>Onderhoudsverplichting per 31-12-2017</b>	<b>29.508.657</b>

### Diverse verplichtingen

De diverse verplichtingen bestaan uit de renovatie van de tunneltechnische systemen ter grootte van € 3,1 mln., daarnaast bestaan de verplichtingen hoofdzakelijk uit verzekeringen en ICT. In totaal gaat het om een bedrag van € 1,8 mln.. De overige verplichtingen hebben een waarde van € 1,4 mln.. Deze verplichtingen kennen een looptijd korter dan vijf jaar.

Voor de renovatie van de tunneltechnische systemen heeft WM ten gunste van de WST een borg ter grootte van € 0,4 mln. afgegeven.

### **Vennootschapsbelasting**

Op 27 juli 2015 heeft de belastingdienst bevestigd dat de WST terecht een beroep doet op de vrijstelling in de nieuwe Wet Modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen voor wat betreft de activiteiten die voortvloeien uit de Tunnelwet Westerschelde. Op 4 december 2015 heeft de belastingdienst vervolgens ook bevestigd dat ook de dienstverlening van de WST voor de Provincie (inzake de Sluiskiltunnel) is vrijgesteld.

### **Bijdrage knooppunt Sloeweg – Bernardweg – Westerscheldetunnel**

Provinciale Staten (PS) hebben op 16 december 2016 besloten tot het reconstrueren van het knooppunt Sloeweg – Bernardweg – Westerscheldetunnel door het aanleggen van een zogenoemde Stervariant. Op 2 juni 2016 had de WST aan het College van Gedeputeerde Staten al aangegeven dat de WST bereid is een bijdrage te verstrekken als voor deze variant zou worden gekozen. De WST zal aan de realisering van het kruispunt € 4,2 mln. bijdragen. In een overeenkomst tussen de WST en de Provincie Zeeland is afgesproken dat deze bijdrage in 2018 en 2019 zal worden voldaan.

### **Afstempelen eigen vermogen WST**

In de aandeelhoudersvergadering van 22 november 2017 is het voorstel van de WST om overtollige liquiditeiten tussentijds uit te keren aan de aandeelhouders, door het afstempelen van het eigen vermogen, goedgekeurd. In 2020 zal een bedrag van minimaal € 15 mln. aan de aandeelhouder worden uitgekeerd.

## 5.9 Enkelvoudige jaarrekening: balans per 31 december 2017 (voor winstbestemming)

Bedragen in euro's

	Ref.	31-12-2017	31-12-2016
Materiële vaste activa		428.198.604	448.947.830
Deelneming Movenience B.V.	5.10.2	524.983	326.953
<b>Vaste activa</b>		<b>428.723.587</b>	<b>449.274.782</b>
Vorderingen		1.100.452	1.671.851
Vorderingen op deelnemingen		153.170	49.970
Liquide middelen		15.514.827	17.469.615
<b>Vlottende activa</b>		<b>16.768.449</b>	<b>19.191.436</b>
<b>Totaal activa</b>		<b>445.492.035</b>	<b>468.466.218</b>
Gestort en opgevraagd kapitaal		76.140.000	76.140.000
Wettelijke reserves		418.092	418.092
Onverdeelde winst		13.296.094	12.023.162
<b>Eigen vermogen</b>	5.10.3	<b>89.854.186</b>	<b>88.581.254</b>
<b>Langlopende schulden</b>		<b>330.492.859</b>	<b>353.771.430</b>
<b>Kortlopende schulden</b>		<b>25.144.991</b>	<b>26.113.534</b>
<b>Totaal passiva</b>		<b>445.492.035</b>	<b>468.466.218</b>

## 5.10 Enkelvoudige jaarrekening: resultatenrekening 2017

Bedragen in euro's

	2017	2016
Tolopbrengsten	33.058.665	30.292.479
Exploitatiebijdragen	23.278.571	23.278.571
Overige bedrijfsopbrengsten	267.153	268.727
<b>Totaal bedrijfsopbrengsten</b>	<b>56.604.389</b>	<b>53.839.778</b>
Salarissen, pensioenen en sociale lasten	4.405.389	4.318.919
Uitzendkrachten	674.640	655.048
Afschrijvingen	28.560.753	29.098.548
Overige bedrijfskosten	9.865.542	7.859.949
<b>Totaal bedrijfslasten</b>	<b>43.506.325</b>	<b>41.932.464</b>
Saldo van de financiële baten en lasten	-	2.882
Aandeel in winst/verlies van deelnemingen	198.030	112.966
<b>Resultaat voor belastingen</b>	<b>13.296.064</b>	<b>12.023.162</b>
<b>Belastingen</b>	-	-
<b>Resultaat na belastingen</b>	<b>13.296.094</b>	<b>12.023.162</b>

### 5.10.1 Toelichting op de balans en resultatenrekening van de enkelvoudige jaarrekening

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de netto vermogenswaarde in overeenstemming met paragraaf 5.4 van de geconsolideerde jaarrekening. Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de opgenomen toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

#### Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde methode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover de WST in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

#### Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

#### 5.10.2 Deelneming in Movenience B.V.

Op 21 juni 2007 is dochteronderneming Movenience B.V., statutair gevestigd te Goes, opgericht. Sinds 2016 bezit de WST 100% van de aandelen van Movenience.

Bedragen in euro's

Stand per 1 januari 2017	<b>326.953</b>
Resultaat boekjaar 2017	198.030
<b>Stand per 31 december 2017</b>	<b>524.983</b>

#### 5.10.3 Eigen vermogen

Het maatschappelijk kapitaal van de WST bedraagt € 90 mln., opgebouwd uit twee miljoen (gewone) aandelen met een nominale waarde van € 45 per stuk. Hiervan is per 31 december 2009 € 76.140.000 geplaatst en volgestort. Alle geplaatste en volgestorte aandelen zijn in handen van de Provincie Zeeland.

De 'Wettelijke reserves' zijn ontstaan naar aanleiding van de invoering van de euro. De aandelen zijn destijds geconverteerd van 100 gulden per stuk naar € 45 per stuk. Voor het ontstane verschil is een niet uitkeerbare reserve als bedoeld in artikel 67a, derde lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek gevormd.

Het verloop van het eigen vermogen gedurende 2016 en 2017 is als volgt:

Bedragen in euro's

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Wettelijke reserves	Onverdeelde winst	Totaal
<b>Per 31 december 2015</b>	<b>76.140.000</b>	<b>418.092</b>	<b>9.865.592</b>	<b>86.423.684</b>
Resultaat boekjaar 2016			12.023.162	12.023.162
Uitkering dividend 2015			-9.865.592	-9.865.592
<b>Per 31 december 2016</b>	<b>76.140.000</b>	<b>418.092</b>	<b>12.023.162</b>	<b>88.581.254</b>
Resultaat boekjaar 2017			13.296.094	13.296.094
Uitkering dividend 2016			-12.023.162	-12.023.162
<b>Per 31 december 2017</b>	<b>76.140.000</b>	<b>418.092</b>	<b>13.296.094</b>	<b>89.854.186</b>

## 5.11 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

### **Aansprakelijkheid bij een fiscale eenheid**

De WST vormt met Movenience een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Op grond van de standaardvoorwaarden zijn WST en de dochteronderneming ieder hoofdelijk aansprakelijk voor door de combinatie verschuldigde belasting.

### **Concessieovereenkomst**

Met Movenience is een concessieovereenkomst overeengekomen waarin is opgenomen dat de WST per t-tagpassage een vast bedrag aan Movenience vergoed. Deze concessieovereenkomst loopt tot 1 januari 2021. Tegenover deze vergoeding staan lagere uitvoeringskosten bij de WST. Met ingang van 1 januari 2017 bedraagt de vergoeding € 0,365 terwijl vanaf 1 januari 2018 de vergoeding € 0,250 zal bedragen.

## 6 Winstbestemming

De statutaire regeling voor de winstbestemming is als volgt (artikel 30 statuten):

De winst staat ter beschikking van de algemene vergadering.

Uitkeringen kunnen slechts plaatshebben tot ten hoogste het uitkeerbare deel van het eigen vermogen.

Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.

De directie kan, met inachtneming van het dienaangaande in het tweede lid bepaalde, besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen.

De algemene vergadering kan, met inachtneming van het dienaangaande in het tweede lid bepaalde, besluiten tot uitkeringen ten laste van een reserve.

De vordering van de aandeelhouder tot uitkering vervalt door een tijdsverloop van vijf jaren.

Het saldo van de winstreserve op de enkelvoudige balans per 31 december 2017 is als volgt te specificeren:

Bedragen in euro's

Winstreserve per 31-12-2016	<b>12.023.162</b>
Uitkering dividend 2016 (in 2017)	-12.023.162
Resultaat 2017	13.296.094
<b>Onverdeelde winst per 31-12-2017</b>	<b>13.296.094</b>

De directie stelt voor de gehele winstreserve van € 13.296.094 uit te keren.

**Borssele, 30 mei 2018**

**Directie N.V. Westerscheldetunnel**  
Drs. H.T.W.J.M. Schoenmakers MMO

**Raad van Commissarissen**  
Mr. J.M. Heijning-van den Breemer

Mr. H.B. Hieltjes

Drs. Ing. J.W. Hollestelle-van Rooijen

Accountants



Baker Tilly Berk N.V.  
Stationspark 8  
Postbus 85  
4460 AB Goes  
T: +31 (0)113 24 20 00  
F: +31 (0)113 24 21 99  
E: goes@bakertillyberk.nl  
KvK: 24425560  
www.bakertillyberk.nl

Aan: de Algemene Vergadering van  
N.V. Westerscheldetunnel

## **CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT**

### **A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017**

#### **Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2017 van N.V. Westerscheldetunnel te Borssele gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Westerscheldetunnel per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening 2017;
3. het geconsolideerde kasstroomoverzicht 2017; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

#### **De basis voor ons oordeel**

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Westerscheldetunnel zoals vereist in Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

### **Toepassen paragraaf 221.5 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving**

Wij vestigen de aandacht op punt 5.4 in de toelichting van de jaarrekening, waarin de onzekerheid uiteengezet is met betrekking tot de uitkomst van een discussie over het van toepassing zijn van paragraaf 221.5 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Deze situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

### **B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie**

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het profiel;
- de kerncijfers;
- het verslag van de Raad van Commissarissen;
- het verslag van de directie;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het profiel, de kerncijfers, het verslag van de directie en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het opstellen van het verslag van de Raad van Commissarissen.

### **C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**

#### **Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening**

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

### **Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.

Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Goes, 6 juni 2018

Baker Tilly Berk N.V.

Was getekend  
drs. M.A. de Munck RA